

los nyomozások által mind valótlónak bizonyultak be — jelentésem ezuttal mély tisztelettel befejezem.

Széky Gergely bizottmányi tag kérdi alispán-tól, hogy a szemérmaj heggyén átvételét, miért nem fejezték be? és hogy az Uzon-kökösi-szentgyörgyi utvonali járhatóvá tétele iránt tett-e, és minő intézkedéseket? Alispán kijelenti, hogy a szemérmaj heggyi ut járhalatnagáról hivatalosan nem értesült, az Uzon-kökösi-szentgyörgyi utvonalnak kijavítása végett pedig az érdekelt községek felszólították s azon dolgoztak is s csak a Szentgyörgy várost illető rész maradt készületlen, ez iránt többször intézkedett. A szükséges intézkedések megtételét igéri. Alispán nyilatkozatát a többség nem veszi tudomásul s alispán utasítatik, hogy a közforgalom érdekében e két utat illetőleg tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Alispán Lmre felelmi, hogy az egerpataki hid felépítésére csak Bita község van kijelölve, kérdi alispánt: miért nem kötelezték Egerpatak is — mely község e hidat építtetné — annak felépítésére? Alispán felfejti, hogy Bita községe nem kötelező, hanem csak segítségképpen van a hid építéséhez szükséges munkáerő kiállítására felszólítva és pedig mellányosság szempontjából, mert Egerpatak Bita községének Feketetűgön épített hidja felállításakor több rendben szolgáltakot tett. A többség alispán feleletét nem vévén tudomásul, elhatározatot, hogy az egerpataki hid felépítéséhez járulni más községek is szőlítassanak fel.

Széky Gergely a levéltár rendezetlensége és a gátak leszállítására vonatkozólag interpellálja alispánt, hogy e tekintetben miú intézkedéseket tett. Alispán kijelenti, hogy a gátak megvizsgálása ügyében a közgazgatási bizottság intézkedett, minek következtében a kir. mérnök K. Szentlélek községében munkálattal el is végezte s intézkedni fog, hogy a gátak mindenütt megvizsgáltsanak. A többség a választ tudomásul veszi. Főispán ő méltósága kijelenti, hogy a levéltárak rendezetlenségéről maga is meggyőződve, felsőbb helyre tett jelentése folytán megengedtetett, hogy a levéltár ez évben rendeztesse. A rendezés egy e célra feladogat szakértő egyén által meg is van kezdve s igéri, ha ez évben nem rendeztetethetik, intézkedni fog, hogy az a jövő évben is folytathassék. A gyűlés főispán ur e nyilatkozatát örvéndetes tudomásul veszi.

Olvasatnak a különböző törvények és miniszteri leiratok, ezek között belügyminiszter urnak idei 24953. számú leirata a fuvarilletményeknek kilométerenként leendő megállapítása tárgyában. Ezzel kapcsolatban a megye bizottságának 1877. március 24-én tartott közgyűlési jegyzőkönyvének 6.) pontja d) bettje alatt hozott határozata értelmében a szervező bizottságunk Háromszékmege közigazgatási szervezeti szabályrendeletének módosítására, az árvászekézési bizottságának megalakítására vonatkozólag beadott munkálata. (A felolvasott és elfogadott szervezeti munkálattal egész kiterjedésben közöljük.)

Csulak Zsigmond és Ince György ref. lelkészek az iránti folyamodásának, hogy a legtöbb adót fizető névsorába bevétesse, hely nem adott. Bánai Bogdán, ki ellen a csőd fennállása nincs bizonyítva és Molnár Balázs, kinek adója adóhivatali kimutatás szerinti igazolva lett, bevéttettek.

A megyei bizottsági tagok választási ideje: Okt. 2-án orbai járás és a 3 városban, okt. 3-án Miklósvár és a hidvégi szolgabírói járasok, okt. 4-én kézdi felső szolgabírói járasok, okt. 5-én sepsi járás, 6-án kézdi alsó járás.

Olvasatik Künle József bizottsági tagnak az orosz-török háború kérdésében beadott következő indítványa:

„Tekintve, hogy a nemzet és abban mi is arról vagyunk meggyőződve, hogy a török birodalom épsége és függetlensége hazánk létérédekét képezi és tekintve, hogy hazánk e létérédekét a szomszédágunkban dúló orosz-török háború következményei által az esetben, ha a török birodalom épsége az orosz hódító politikának áldozatul esnék, veszélyeztetve látom, in d i t v á n y o z o m : a megye közönsége irjon fel a m. kir. kormányhoz és feliratában kérje fel a kormányt, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel vessen gátat az orosz hatalom terjeszkedésének és adja értesítésére a m. kir. kormánynak, hogy minden oly politikai irányzatot, mely bármi címen a török birodalom épségének s függetlenségének csorbitását vonná maga után — határozottan visszautasít.”

Az indítvány egyhangulag élénk helyeslés, hazafias és a török iránt legrokonszenvesebb nyilatkozatok között, indítványozó képviselő ur szóval is a közgyűlés folytonos tetszés nyilatkozata közt — meleg és hazafias szavakkal meggyőző érvekkel indokolván indítványát — elfogadattván, indítványozó képviselő ur felolvasta az általa fogalmazott következő feliratot:

„Országunk déli határainál közeli szomszédágunkban dühöng már hónapok óta Oroszországnak átlágyék leple alatt megkezdett s Törökön végleges megrontására, közvetve saját hatalmi köre megnagyobbitására irányuló embertelen hadviselése — mely fölött midőn méltó megbotránkozásunknak adának kifejezést — lehetetlen elhallgatnunk azon aggodalmakat, melyek e háború kitörése óta — jelenen annak folyamata alatt bennünk támadtak.

Nem titok, hogy az orosz hagyományos politikának végdélja az északi és déli szlávok egyesítése és nem titok ma már, hogy ezen politikának esett áldozatul a hős lengyel nemzet — a jelenben napi rendre tűzte török testvéreink s legjobb szomszédaink letiprását, mondhatni kiirtását és azután, igen azután következünk mi s tekintettel arra, hogy a multban

saját monarchiánkban döntő körök nyújtottak kész segédkezet a szerencsétlen Lengyelország feldarabolásához és a prédán megosztotak és tekintettel arra, hogy hasztalan vártuk monarchiánkban bárcsak tiltakozó szavát is a szomszéd Romániának az orosz hadakkal szövetkezése s a török birodalomnak a nemzetközi szerződések kiguyolásávali ily jogtalan megtámadása ellen s tekintettel arra, hogy vártuk volna, miszerint a minden emberi jobb érzést mélyen sértő orosz-bulgár gyilkolások ellenében monarchiánk hatalmi szavát hallatja, fájdalom ahelyett épen ellenkezőleg az élet-halál harc tusában vérző török lett figyelmeztetve — és végre tekintettel arra, hogy épen monarchiánk volt egyfelől az, mely a teljesen levert Szerbia érdekében intervenciát s részére a status quo ante-t egy kegyes békekötéssel a török részéről biztosította, most pedig, midőn ugyanazon Szerbia fegyverkezik s akcióba lépni készül még mind késik, még pedig egyenesen szavatossági köteleméből kifolyólag oly nyilatkozattal s esetleg oly irányu beavatkozással, mely Szerbiát a kötött léleknek tiszteletben tartására utasítsa — aggodalmaink nagyok, s mert az orosz hatalom terjeszkedésben egyenesen hazánk létérédekét veszélyeztetve látjuk; tiszteletteljesen kérjük a nagyméltósága magy. kir. őszminiszteriumot, kegyeskedjék minden rendelkezésre álló eszközzel odahatni, hogy „az orosz hatalmi terjeszkedésnek gát vetessék és valamint e törekvésében közönségünk készteljes támogatására számíthat — úgy legyen meggyőződve, hogy mi minden oly politikai irányzatot, mely bármi címen a török birodalom épségének s függetlenségének csorbitását vonná maga után — határozottan visszautasítjuk.”

A felolvasott felirat egyhangulag, általános helyesléssel elfogadott s annak felterjesztésével alispán bizott meg.

Széky Gergely a következő indítványt terjeszti elő: Határozza meg a közgyűlés, hogy mint mindenütt a polgáriusult világban és hazánk más törvényhatóságában is, egy szakközlettségre szálljon ki, mely megnyék területének folyamain épült malmokat megvizsgálva, jegyes czövekkel jelölje meg azon magassági pontot, melynél fennebb a gátak és szilipek ne emelhetessenek. Az indítvány elfogadattván, a malmok és malomgátak megvizsgálására Zeethal Ferenc elnöke alatt Kükösi Endre, Bogdán István, Veress Gyula tagokból álló bizottság küldetett ki, mely a kir. építészeti hivatalnal magát érintkezésbe tegye.

Olvasatik a sepsi-szentgyörgyi felsőbb népiskola és azzal összekötött gazdasági szakosztály szervezése tárgyában kiküldött bizottság jelentése. A bizottság véleménye alapján meghatározatot, hogy a sztyeggyi, k.-vásárhelyi, és baróthi felső népiskolák számára gondnokságok nevezendők ki. A s.-sztyeggyi felső népiskola meglévő szervezetében továbbra is fentartatik. A kézdi-vásárhelyi felső népiskola épületének átalakítása és szervezete tárgyában a közigazgatási bizottságtól áttett igazgatói tervezetre határozatot, hogy az ügyiratok véleményezés végett a kinevezendő gondnoksághoz tétessenek át.

Olvasattak a különböző átiratok és községi határozatok.

Több tárgy nem lévén főispán ő méltósága a gyűlést éljenzések között bezárta.

Udvarhelye

közoktatási és közművelődésügyi állapota.

(Felolvasott Sz. Udvarhelyi aug. 20-án a vidéki választmányi gyűlésen KOZMA FERENC által.)

(Folytatás és vége.)

III.

Az egylet másodévi fennállása óta az minden esetre tiszteletre méltó eredmény s feljogosít még sok szepet remélni kölgyszerzetétől és életrevalóságától.

Hogy Keresztur is nemsokára követni fogja e szép példát, következtetni lehet abból, hogy ott is a mult télen rendezett és sok nemes élvezetet nyújtott u. n. köztétélyek a társulat utáni vágyat kellőképén felébresztették. Sőt azon összejövetelek már akkor azon eredményvel jártak, hogy 31 népiszkolai szegény növendék látatott el egy vagy más darab teli ruhával vagy tankönyvekkel, együtt 42 frt 79 kr értékig, 21 házi szegény segélyezett 57 frt értékig és az utolsó estély jövedelme 20 frtban a segésvári csatotéren felállítandó „Petőfi-síremlék” javára adott. A megkezdett uton tovább haladni csak dicsőségére váland a kereszturi és kereszturvidéki nőnek. Gondoskodva lett különben az utolsó estélyen, hogy az összejövetelek a jövő őssen ismét folyamattak indittassanak.

5. A sz.-kereszturi tanítóképző és unitárius algymnasium tanári karából és helybeli népiszkolai tanítókból alakult pedagógiai kar szakszerű működésén kívül egy néhány élvezetes és a közönség által nagyon látogatott felolvasási estélyt rendezett, melynek tszta jövedelme, mintegy 200 frt, a képezdei szegény tanulóknak keblü segély-egylete, az olvasó- és társalgókör, a gymnasium könyvtár alapja és budapesti árvizkárosultak között osztatott meg.

6. Kaszinó-féle olvasó-egylet megnyék két városában 3 létezék: Udvarhelyt kettő, Kereszturon egy. Az udvarhelyi kaszinónak ez évben 88 egész éves és 5 havi részvényes tagja van. A tagsági díj egész évre 10 frt, havonként 1 frt. Evi bevétele és kiadása 1000 —1200 frt között változik. Járát 16 politikai s szépirodalmi lapot s a „Budapesti Szemlé”. Könyvtára mintegy 250 kötetből áll, rendezetlenül és használatlanul.

Az ugyanottani „Polgári társalgókör” 170 tagot

számlál. Évi részvénydíj 2 frt. Járát tiz politikai s szépirodalmi lapot. Van mintegy 60 drb könyve.

A sz.-kereszturi „Olvasó- és társalgókör”-nek ez évben 52 helybeli és vidéki tagja van. Évi részvény 5 frt. Járát 9 politikai és szépirodalmi lapot.

Ezekben kívül megerősített alapszabályok alapján fennálló falusi olvasókörök a következő községekben vannak: Parajdon 1869 óta, melynek már 1874-ben 82 kötetet s 136 füzetet tartalmazó könyvtára is volt; Újszéken 1866 óta; Alsó-Simónfalván 1869, Etédén 1872 óta. Vannak továbbá utóbbi időben alakult olvasókörök: Gagyban, Nagy- és K.-Galambfalván, Szent-Abrahamon.

7. Van továbbá a megye területén a népnevelési-egylet által 1876-ban alapított népkönyvtár a következő 12 községben:

Vargyas, Magyar-Zsákok, Felső-Boldogfalva, Újszék, Zetelka, Enlaka, Kecset, Szent-Erzsébet, Vágas, Bethlenfalva, Homoród-Sz.-Pál, Székely-Keresztur.

NB. A könyvtár alapítvány a következő 26 drb könyvet tartalmazza: Farkas: Dinnyetenyésztés, Dély: Sertésenyésztés, Fischer: Juhtenyésztés, Horváth: Magyarország története, Bock: Az egészség négy könyve, Bánffy: Bár a kertem nagyobb volna, Kégy: Szarvasmarhatenyésztés, Wolkenberg: Olvasó könyv, Bánffy: Utasítás egy 20 holdas gazdaság művelésére, Kóczi: Községi fajsloka, Komlótermelés, Kenessey: Trágyakészítés, Adomátar, Arany: Népmesék, Lázár: A szabad természetből, Zsolodos: Népszertü erkölcostan, Jókai: Sonkoly Gergely, Erdély aranykora, Válagott beszédei, A serfőző, Robinson, Kőlcsey: Munkái, Kuliffay: A szabadság hősei, nemzeti dalkönyvecske, Aron Éde: Eperfa és selyemtenyésztés, Olvasókönyv haladó felnőttek számára.

A mint e jegyzék mutatja, az alapító-egylet a gazdaság különböző ágaira és a nemzeti érzület ápolására volt különös tekintettel.

E népkönyvtárak érdekében már most oda kellene hatni, hogy a tulajdonos községek, melyek többnyire a vagyonosabbak közé is tartoznak, azokat időről-időre gyarapitassák. Azután még az illető papok és tanítók gondoskodnának arról, hogy a könyvek nehogy egy porlepte zugban használatlanul heverjenek s a bennök rejlő kincs népünkre nézve holt töke maradjon.

8. Végül, hogy megnyék lakosságának napi szellemi táplálkozása felől némi tájékozást nyerjünk, a postahivatalok szives közreműködésével egybeállítottam azon hirdapok és időszak folyóiratok jegyzékét és példányai számát, melyek a folyó felévben megnyék területén postán szétküldettek.

Cim	Péld.	Cim.	Péld.
Budapesti Közlöny	9	Fővárosi Lapok	14
Pesti Napló	13	Magyarország és Nr.	6
Hon	6	Vasárnapi Újság	28
Ellenőr	2	Hölygylutár	7
Egyetértés	14	Petőfi-társaság Lapja	4
Kelet Népe	7	Budapesti Bazár	4
Magyar Allam	21	Nefejejts	2
Nemzeti Hirlap	31	Magyar Bazár	13
Magyar Újság	6	Welt-Blatt	4
Magyar Néplap	6	Divat	1
Népszámlója	4	Die Mode-Welt	1
Igazmondó	10	Die Frauenzeitung	1
Képes Néplap és pol. Híradó	62	Cornelia	1
Budapesti Napilap	7	Falusi Gazda	2
Hirmondó	24	Kertész gazda	1
Községek Lapja	6	Erdészeti Lap	1
Magyar Hirlap	22	Erdélyi Gazda	13
" Korona	3	Népkertésze	16
Heti Lap	2	Néptanítók Lapja	103
Híradó	3	Kis Lap	2
Politikai Újdonság	29	Hasony Mulattató	6
Közvélemény	6	Bányászati Lap	1
Központi Hiv. Értesítő	1	Házi-ipar lap	4
Katholikus Napilap	3	Apolló	1
Háboru Kronika	12	Természettud. Közlöny	1
Kelet	29	Posta Közlöny	2
Magyar Polgár	2	Építészeti Hirlap	2
Erdélyi Híradó	12	Jegyzők Lapja	1
Nemere	7	Erdélyi Prot. Közlöny	11
Bukuresti Híradó	3	Keresztény Magvető	18
Ebredés	8	Egyházi és isk. Szemle	3
Hermanstädter Zeitg	5	Egyházi Ertesítő	1
Tageblatt	4	Természet	1
Székely Hirlap	1	Róman lap	1
Marosvidék	3	Central-Zeitungsblatt	1
Neue Fr. Presse	2	Udvarhelyi Híradó	24
Pester jud. Zeitung	4		

Borsszem Jankó 11 Eonél természetesen csak a Üstökös 10 vidékre küldöttek értendőek

Olvas tehát Udvarhelyeje lakossága 74 féle lapot 715 példányban.

Ezek közül: Politikai 38 féle 417 plban. Divatlap 8 " 27 " Szépirodalmi 7 " 80 " (NB. a humoros Különféle szakl. 7 " 12 " rost is ide értve) Gazdasági 5 " 33 " Egyházi 4 " 33 " Iskolai 3 " 111 " Term. tudom. 2 " 2 " Az egészről politikai 38 féle 417 plban. A többi mind összevéve 36 " 298 "

A következtetést ebből nagyon könnyű elvanni. A szellemi életben t. i. sokkal többet politizálnak, mint egyebet a meonyit összevissza csinálnak. Ezt kellene valahogy a „Székely-egyletnek” megváltoztatni.